महसूल विभागांर्तगत अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याबाबत प्राप्त तक्रारींच्या अनुषंगाने चौकशी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त स्तरावर दक्षता पथके स्थापन करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२५/प्र.क्र.१३३/आस्था-४
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक:-०४/१२/२०२५

प्रस्तावना:

महसूल विभागांतर्गत कामकाजामध्ये अधिकाधिक पारदर्शकता आणून नागरिकांच्याप्रती शासन व्यवस्थेचे उत्तरदायित्व वाढवून त्यांचा विश्वास वृंध्दीगत करण्याच्या दृष्टीने विभागातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांविरुद्ध प्राप्त होणाऱ्या गंभीर स्वरुपांच्या तक्रारींचे सखोल परीक्षण करणे अत्यावश्यक आहे. तक्रारींच्या अनुषंगाने योग्य चौकशी झाल्यास प्रशासनाची विश्वासार्हता वाढण्यास मदत होईल. त्यामुळे अशा तक्रारींची तात्काळ निष्पक्षरित्या चौकशी होण्यासाठी विभागीय आयुक्त स्तरावर दक्षता पथकाची स्थापना करणे आवश्यक आहे.

दक्षता पथकाच्या माध्यमातून गौण खनिज/जमीन/ मुद्रांक/ जमीन मोजणी व तद्नुषंगिक कामकाज बाबत प्राप्त गंभीर स्वरुपाच्या तक्रारींची प्राथमिक तपासणी, आवश्यकतेनुसार प्रत्यक्ष चौकशी, संबंधित कागदपत्रांची पडताळणी व अहवाल सादर करण्याची प्रक्रिया अधिक गतिमान व परिणामकारक होईल. यामुळे महसूल विभागातील शिस्तबद्धता वाढून अनियमितेस आळा बसण्यास मदत होईल. त्यानुषंगाने महसूल विभागांर्तगत अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याबाबत शासनाकडे प्राप्त होणाऱ्या तक्रारींच्या अनुषंगाने चौकशी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त स्तरावर दक्षता पथके स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. त्यानुसार शासनाने आता पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे-

शासन निर्णय:

महसूल विभागांर्तगत अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याबाबत महसूली कामकाजाच्या (गौण खनिज/जमीन/मुद्रांक/जमीन मोजणी व तद्नुषंगिक कामकाज) बाबत प्राप्त तक्रारींच्या अनुषंगाने राज्यशासनाकडून निदेशित करण्यात येईल अशा विशिष्ट तक्रारींबाबत चौकशी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त स्तरावर दक्षता पथके स्थापन करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. दक्षता पथकाची रचना खालीलप्रमाणे राहील. या दक्षता पथकाचे प्रमुख अपर आयुक्त (महसूल), विभागीय आयुक्त कार्यालय हे राहतील.

२. विभागीय आयुक्त स्तरावरील दक्षता पथकाची रचना-

अ.क्र.	सदस्य	अधिकारी
१)	पथक प्रमुख	अपर आयुक्त (महसूल), विभागीय आयुक्त कार्यालय
२)	सदस्य	संबंधित विभागातील एक उप जिल्हाधिकारी
३)	सदस्य	संबंधित विभागातील जिल्हा अधिक्षक भूमि अभिलेख दर्जाचे एक अधिकारी
४)	सदस्य	संबंधित विभागातील जिल्हा खनिकर्म अधिकारी दर्जाचे एक अधिकारी
५)	सदस्य	संबंधित विभागातील सह जिल्हा निबंधक व मुद्रांक जिल्हाधिकारी दर्जाचे एक अधिकारी
६)	सदस्य	संबंधित विभागातील तहसिलदार दर्जाचा एक अधिकारी
७)	सदस्य सचिव तथा समन्वयक	उपजिल्हाधिकारी (महसूल), विभागीय आयुक्त कार्यालय

यापैकी अनुक्रमांक २,३,४,५ व ६ येथील सदस्यांचे विभागीय आयुक्तांनी काळजीपूर्वक नामनिर्देशन करावे.

३. दक्षता पथकाची कार्यपध्दती:-

१) विभागीय आयुक्त स्तरावरील दक्षता पथकांनी राज्यशासनाकडून प्राप्त होणाऱ्या **विशिष्ट तक्रारींच्या** अनुषंगाने तपासणी करण्याची कार्यवाही पार पाडावी लागेल.

२) शासन स्तरावरुन चौकशीसाठी प्राप्त होणाऱ्या तक्रारींच्या अनुषंगाने संबंधित दक्षता पथकाने चौकशी करुन ३० दिवसांच्या आत (तक्रार गंभीर स्वरुपाची असल्यास १५ दिवसांच्या आत) प्राथमिक चौकशी अहवाल विभागीय आयुक्त यांच्यामार्फत आवश्यक त्या शिफारशींसह सक्षम प्राधिकाऱ्यास सादर करावा.

३) प्राथमिक चौकशी अहवाल विचारात घेवून सक्षम प्राधिकाऱ्याला आवश्यकतेप्रमाणे संबंधित अपचारी लोकसेवकांविरुध्द महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ नुसार समुचित शिस्तभंग विषयक कार्यवाही सुरु करता येईल.

४) दक्षता पथकाने कोणत्याही ठिकाणी कोणतीही तपासणी करताना पथकातील किमान ०४ अधिकारी उपस्थित असावेत. दक्षता पथकातील कोणत्याही एका अधिकाऱ्यास स्वतंत्रपणे तपासणी करता येणार नाहीत.

५) सदर दक्षता पथकास शासनाने निर्देशित केल्यास दुसऱ्या विभागात जावून तपासणीची कार्यवाही करता येईल.

६) दक्षता पथकाला आवश्यकता भासल्यास तपासणी क्षेत्रनिहाय संबंधित अपर जिल्हाधिकारी/ उपजिल्हाधिकारी/तहसिलदार यांचेसह स्थानिक अधिकारी/कर्मचारी यांच्या सेवा तपासणी कार्यवाहीकरीता संबंधित जिल्हाधिकारी उपलब्ध करुन देतील.

७) दक्षता पथकाने मागणी केलेली तसेच तपासणीशी संबंधित सर्व अभिलेख संबंधित कार्यालय प्रमुखाने विहित मुदतीत उपलब्ध करून द्यावीत. सदरचे अभिलेख विहित वेळेत उपलब्ध करुन न दिल्यास संबंधित क्षेत्रीय कार्यालय प्रमुखांविरुध्द महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम १९७९ नुसार शिस्तभंग विषयक कार्यवाहीचा प्रस्ताव संबंधित दक्षता पथकाने विभागीय आयुक्त यांच्या मार्फत शासनास सादर करावा.

८) सदर दक्षता पथकातील अधिकाऱ्यांनी त्यांचे नियमित कामकाज संभाळून सदर जबाबदाऱ्या पार पाडवयाच्या आहेत.

४. राज्यस्तरावरील आढावा समिती -

विभागीय दक्षता पथकांच्या कामाचा वेळोवेळी आढावा घेवून त्यामध्ये बदल व सुधारणा सुचविण्यासाठी राज्यस्तरावर पुढीलप्रमाणे आढावा समिती गठित करण्यात येत आहे-

अ.क्र.	**सदस्य**	**अधिकारी**
१)	मा. मंत्री (महसूल)	अध्यक्ष
२)	अपर मुख्य सचिव (महसूल)	सदस्य
३)	सहसचिव (कार्यासन मुद्रांक-१)	सदस्य
४)	उपसचिव (कार्यासन-आस्था-६)	सदस्य
५)	उपसचिव (कार्यासन-आस्था-४अ)	सदस्य
६)	उपसचिव (कार्यासन-आस्था-४)	सदस्य सचिव तथा निमंत्रक

सदर समिती विभागीय दक्षता पथकांच्या कामाबाबत दर सहा महिन्याला आढावा घेईल. तसेच विभागीय दक्षता पथकांच्या कार्यपद्धती व कामकाजाबाबत आवश्यकत्या सुधारणा सुचवतील व दिशानिर्देश देतील.

५. सर्व विभागीय आयुक्तांनी सदर शासन निर्णयाची अंमलबजावणी सुरळीत होईल याची सुनिश्चिती करावी. तसेच, सदरचा शासन निर्णय लागू झाल्यापासून १५ दिवसांच्या आत विभागस्तरावर दक्षता पथके गठित करून त्याबाबतचा अनुपालन अहवाल शासनास सादर करावा.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२५१२०४१८४६०२६८१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

MAHESH ASHOKRAO VARUDKAR

Digitally signed by MAHESH ASHOKRAO VARUDKAR
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=REVENUE AND FORESTS DEPARTMENT, 2.5.4.20=D93C4961D98086877A4048296211D7AF97ECFD40D7967C43D20B360D83CE0FA6, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=7EBBBC3712E8D459EF90BF7AAE4EA46E9CAEBDD50CFECDE2EE7CE0454FA0416A, cn=MAHESH ASHOKRAO VARUDKAR
Date: 2025.12.04 18:47:29 +05'30'

(महेश वरुडकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

१) मा. राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन मलबार हिल, मुंबई.

२) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३) मा. उपमुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव.
४) मा. अध्यक्ष/ उपाध्यक्ष/ विरोधी पक्षनेते (विधानसभा) यांचे सचिव.
५) मा. सभापती/ उप सभापती/ विरोधी पक्षनेते (विधानपरिषद) यांचे सचिव.
६) मा.मंत्री (महसूल) महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
७) मा.राज्यमंत्री (महसूल) महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
८) सर्व मा. विधानपरिषद सदस्य/ विधानसभा सदस्य
९) मा. मुख्य सचिव महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१०) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
११) नोंदणी महानिरीक्षक तथा मुद्रांक नियंत्रक, पुणे.
१२) जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमि अभिलेख (म.रा.), पुणे.
१३) सर्व विभागीय आयुक्त.
१४) सर्व जिल्हाधिकारी.
१५) सर्व उपजिल्हाधिकारी/उपविभागीय अधिकारी.
१६) सर्व तहसिलदार.
१७) सर्व उपसचिव/सहसचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१८) सर्व कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१९) कार्यासन आस्था-४ संग्रहार्थ.